

Text: Pavel Vančát

CZ Na jaře roku 1967 založili tehdejší žáci K. O. Hrubého na brněnské Lidové škole umění Jiří Horák, Rostislav Košťál a František Maršálek skupinu Epos, o rok později doplněnou o Petra Sikulu, která během 70. let představovala nepřehlédnutelnou dominantu české fotografie. Počáteční zaměření autorů na dokumentární a krajinnou fotografii se postupně proměňovalo v aranžované formy s psychologickými a sociálně kritickými přesahy, jež výrazně ovlivňoval od roku 1969 až do své emigrace v roce 1972 „nefotografující člen skupiny“ Ladislav Plch.

Počátkem 70. let se tvorba autorů skupiny Epos stala nejen vzorem mnoha epigonů, ale sklízela také četná ocenění na domácích i zahraničních fotografických výstavách a salonech po celém světě. Po téměř půlstoletí se pohled na fotografie Eposu mění z přehlídkového manýrismu v zajímavé svědectví o specifické atmosféře doby i snaze radikálně vybočit z kánonu tehdejší amatérské fotografie.

První dva roky „pubertální“ existence skupiny před rokem 1969 se kromě samotného členství postupně ujasňoval i společný styl. Silný vliv K. O. Hrubého a A. Hinšta je zřejmý nejen ve výběru námětů (dokument, krajina), ale i v precizní práci s kompozicí, výřezem a tonalitou. Ladislav Plch, jenž se roku 1969 stal nefotografujícím členem skupiny, pomáhal jak shánět zajímavé modely a lokace, tak i přesněji profilovat společnou tvorbu. Od léta roku 1969 začíná Košťál a záhy nato i Maršálek fotografovat první modely v pleneru. Mezi modely často figurují kromě brněnských „batlesů“ a „mániček“ i tehdejší studentky a studenti ŠUŘ či JAMU a výrazné osobnosti brněnského „štatlu“. Fotografické automobilové výlety se pro Košťála s Maršálkem staly na několik let pravidelnou činností. Jiří Horák se k „aranžované fotografii“ připojil o něco později, ale zachoval si svůj expresivní dokumentární rukopis. Petr Sikula se dodnes považuje hlavně za krajináře,

Text: Pavel Vančát

považovat rok 1980, kdy se odehrála poslední společná výstava v Uherském Brodě.

Historie skupiny Epos během čtrnácti let protíná několik období dějin Československa i české fotografie a sami autoři se během oné doby proměnili z nadaných adeptů v proslulé a respektované autory. Příběh Eposu tak můžeme číst jako příběh postupného přerodu amatérské tvorby, obdařené leckdy naivní, ale osobitou obrazností, v soustředěný autorský záměr i jako boj za profesionální sebeprosazení. Vypjaté alegorie Eposu je nutno chápat jako přirozenou dekadentní nostalgii brněnských „pravícových hippies“ i ojedinělé vzepětí čtyř silných individualit, které dokázaly vytvořit průbojný a rozpoznatelný skupinový obrazový styl. Můžeme zde mluvit o jakési „normalizační secesi“, jež se až eskapisticky vrací ke starším kánonům, na pozadí doby však byla osobně i společensky platnou a atraktivní alternativou k oficiální tvorbě. Právě v této estetizující alternativě mají jejich výjevy dodnes svoji silnou platnost i mimo dobovou fotografii. Shrnující retrospektiva skupiny Epos představuje jak kolem dvou set dobových zvěšenin, tak i bohatý dokumentární materiál představující širší kulturní souvislosti tehdejší amatérské fotografie i brněnské kulturní scény. K výstavě vychází rozsáhlá monografie Eposu s texty Pavla Vančáta, Antonína Dufka, Ladislava Plcha a Michala Konečného.

ENG

In the spring of 1967 former students under K. O. Hrubý at the People’s Art School in Brno – Jiří Horák, Rostislav Košťál and František Maršálek – established the Epos group, co-opting Petr Sikula a year later, which during the 1970s flamboyantly dominated Czech photography. The initial focus by the artists on documentary and landscape photography was gradually transformed into staged scenes with psychological and socially critical overtones, significantly influenced, from the year 1969 until his emigration in 1972, by the “non-photographing member of the group”, Ladislav Plch.

often taken using a wide-angle lens, is often intensified by postproduction in the dark chamber. The special ambiance of the natural unnatural is achieved by a combination of a reportage approach with construed allegorical situations. From 1969 the photographers created exquisitely orchestrated, composed scenes with several or many actors illustrating the stifling atmosphere of the period. Influence can also be sought in the Brno avant-garde theatre from that time whose many players were occasional models, in the film idiom of the 1960s, and the wider cultural and historical tradition (cf Košťál’s allusions to Švabinský, Preisler and Deml) or the frequent use of historical symbols in the landscape. As Košťál points out: “For us, a wayside shrine was something that the Bolsheviks hated”. After the emigration of Ladislav Plch at the end of 1972 the work of the individual Epos group members became more and more diverted, each of them trying to find, with different levels of success, his own way out of the complicated situation during the normalisation period. In Ostrava, Petr Sikula made his name during the 1970s as an elite photographer of landscapes and architecture, claiming the 1st prize at the Fotokina trade fair in Cologne in 1974, and his Ostrava Landscapes were embraced as one of the icons of the budding environmental movement. The most conspicuous departure can be observed in Maršálek who, in the middle of the decade, turned to multi-expositional and minimal experiments, later graduated in photography from the Film Academy of Performing Arts while holding down a day job, until he finally devoted himself to aerial photography after the velvet revolution. Horák’s melancholic portraits of women caught in the middle of the bustle of here and now from the second half of the 1970s continue the line of the early psychological portraits with increasing lightness and imaginative composition. Košťál’s work at the end of the 1970s came close to pure exterior nude, his models

being gradually disposed of a fixed identity with only a blurred silhouette or a vague sensation preserved. The official end of Epos can be placed in 1980, when the last group exhibition took place in Uherský Brod. Over the fourteen years of its existence the Epos group intersected several important periods in the history of Czechoslovakia and Czech photography and the members themselves evolved from talented adepts to renowned and respected artists. The story of the Epos group can also be read as an account of gradual transformation of amateur creativity, endowed with sometimes naïve, but original imagination, into a fully focused artistic intention and a struggle for professional self-assertion. The exalted allegories of the Epos group should be approached as the natural decadent nostalgia of “right-wing” hippies from Brno, a rare creative outburst of four strong personalities who succeeded in creating an energetic and easily identifiable group style of imagery. It might be termed “normalisation Art Nouveau”, signifying an escape to the earlier canons, but on the backdrop of the times it was a personally and socially valid and attractive alternative to official art photography. And it is in this aestheticizing alternative that these manifestations have maintained their validity beyond period photography.

The complete retrospective of the Epos group presents around two hundred enlargements from their respective periods as well as substantial documentary material providing a wider cultural background to amateur photography and the cultural scene in Brno in those days. The exhibition is accompanied by an extensive monograph of the Epos group with texts by Pavel Vančát, Antonín Dufek, Ladislav Plch and Michal Konečný.

DOPROVODNÝ PROGRAM

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

DOPROVODNÝ PROGRAM

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

ACCOMPANYING PROGRAMME

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

Dům umění, Brno

as formalistic. After screening, a discussion with the Epos group members.

8.30pm

The Seventh Seal (Ingmar Bergman, 1957, SE) An old story about the meaning of life and the quest for God. The film was modelled on Bergman’s play Wood Painting but it manages to avoid the pitfalls of being too theatrical with the photography of Sven Nykvist, the Nordic landscape in the middle of summer and the actors (featuring the charismatic Max von Sydow).

The Brno House of Arts guided tour admission 20 CZK (Wednesday)

24.–25.10.2016

Epos and Film In collaboration with the Art Cinema we are organising a two-day film mini-show – the photographers of the EPOS group were directly or indirectly influenced in their work by what was going on the cultural scene in the 1960s and 1970s when they were constantly on the watch for the latest trends in Czechoslovakia and in the West – everything that resonated with their free “bigbeat” frame of mind, including the emerging trend-setting film opuses. Come and tune in to the period ambiance through the visual impact of the films and their powerful stories!

25.10.2016, 6pm

Festival in the Botanical Garden (Elo Havetta, 1969, CSR)

The lively film action is set in the environment of a wine-growing village, where the often bizarre characters play out a universal story of human apprehensions, endeavours and failures. The endless carnival merry-making completely ignored the onset of normalisation.

8.30pm

Under Your Skin (Mikko Niskanen, 1966, FIN) The film is the first remarkable attempt to step out of the shadow of The White Reindeer (and the spirit of a Finnish soldier) heading towards the novelty trends of the 1960s – experiments with narration and improvisation which nevertheless present a veritable probe into the life of youth. In Finland Mikko Niskanen established himself as the first great film director with film writing ambitions (long before Aki and Mika Kaurismäki).

Art Cinema

film screenings

admission to each show 100 CZK/ Film Club members 50 CZK

2.11.2016, 5 pm

Guided tour of the exhibition with the curator Pavel Vančát and some of the artists.

The Brno House of Arts

guided tour

admission 20 CZK (Wednesday)

9.11.2016, 5pm

EPOS Through the Eyes of the Experts

An informal discussion of a panel of photography historians over the work of the EPOS group and its reflection in its time and today. The invitation was accepted by Antonín Dufek, Jan Mlčoch and Jiří Pátek. The moderator is Pavel Vančát, curator of the exhibition.

The Brno House of Arts

discussion

admission 20 CZK (Wednesday)

1

3

2

4

28.9.–13.11.2016

Epos 1967–1980
 Jiří Horák, Rostislav Košťál,
 František Maršálek, Petr Sikula

Kurátor *Curator:*
 Pavel Vančát
 Produkce *Production:*
 Jitka Pernesová
 a Marika Svobodová
 Překlad *Translation:*
 Miloš Bartoň
 Jazyková spolupráce
Language editing:
 Dita Hrázdilová
 Architektonické řešení výstavy
Exhibition design:
 Oldřich Morys
 Grafické řešení *Graphic design:*
 Anymade Studio
 Odborná spolupráce
Specialist Contributors:
 Antonín Dufek, Michal Konečný
 a Ladislav Pich
 Doprovodný a edukační program
*Accompanying and
 educational programme:*
 Romana Horáková
 a Lenka Sedláčková

Otevřeno *Open:*
 út–ne 10–18 h
Tue–Sun 10 am–6 pm

Každou středu jednotné
 vstupné 20 Kč
*General admission 20 CZK
 every Wednesday*

Dům umění města Brna
The Brno House of Arts
 Malinovského nám. 2
 602 00 Brno

www.dum-umeni.cz

ISBN 978-80-7009-170-8

Výstava se koná pod záštitou
 primátora statutárního města
 Brna, Ing. Petra Vokřála

The exhibition is held under
 the auspices of Mr Petr Vokřál,
 mayor of The city of Brno

Výstava se koná za finanční
 podpory Jihomoravského
 kraje a pod záštitou náměstka
 hejtmána Jihomoravského kraje,
 Mgr. Marka Šlapala

The exhibition is beingheld with financial
 support from the south moravian Region
 and under the auspices of Deputy
 Governor of the South moravian region
 Mgr. Marek Šlapal

Výstava se koná pod záštitou
 městské části Brno-střed

The exhibition is held under the auspices
 of the Brno-střed city district

Statutární město Brno dotuje provoz
 Domu umění města Brna, příspěvkové organizace
*The Brno House of Arts is a contributory
 organisation funded by the Statutory City of Brno*

Hlavní mediální partner / Main media partner

28.9.–13.11.2016

Epos 1967–1980

Dům umění města Brna

Dům pánů z Kunštátu

E P O S

1967–1980

obálka cover
 Jiří Horák
 Bez názvu *Untitled*
 1970

1 Jiří Horák
 Bez názvu *Untitled*
 1982

2 Rostislav Košťál
 Pták Noh *Gryphon*
 1972

3 František Maršálek
 Bludy č. 2 *Delusions No 2*
 1974

4 Petr Sikula
 Akt 1 *Nude 1*
 1973–1975